

BOLALARDA ENSEFALIT KASALLIGI

Ortiqova D.

TDSI davolash fakulteti 2-kurs

Sotvoldiyeva M.

TDSI davolash fakulteti 2-kurs

Hakimova I.

TDSI davolash fakulteti 2-kurs

Rahmonov O.R.

Ilmiy rahbar:

Anatomiya va klinik anatomiya kafedrası
Toshkent Davlat Stomatologiya Instituti info@tsdi.uz
<https://doi.org/10.5281/zenodo.10369482>

Maqsad: Hozirgi kunda bolalardagi keng tarqalgan kasalliklardan biri bo'lgan ensefalit haqida ma'lumot berish, shuningdek uni davolash va oldini olish bo'yicha maslahatlar berish.

Ensefalit-bu butun dunyo bo'ylab bolalarga ta'sir qiladigan jiddiy nevrologik holat. Bu miyaning yallig'lanishi bilan tavsiflanadi, bu isitma, bosh og'rig'i, bosh aylanishi, va hatto koma kabi bir qator alomatlarga olib kelishi mumkin. Ensefalitga turli omillar, jumladan virusli, bakterial va zamburug'li infeksiyalar, shuningdek, autoimmun kasalliklar va atrof-muhit toksinlari sabab bo'lishi mumkin. Bolalarda ensefalit ularning jismoniy, kognitiv va hissiy rivojlanishiga halokatli ta'sir ko'rsatishi mumkin, bu esa uning sog'lig'ini xavfga qo'yadi.

Bolalarda ensefalit bilan kasallanish mintaqaga va qo'zg'atuvchiga qarab o'zgaradi. Rivojlangan mamlakatlarda virusli ensefalit eng keng tarqalgan shakl bo'lib, *herpes simplex virusi* (HSV) va *enteroviruslar* asosiy sababchilaridir. Rivojlanayotgan mamlakatlarda bakterial va parazitlar infeksiyalar ko'proq tarqalgan, *Streptococcus pneumoniae* va *Plasmodium falciparum* eng keng tarqalgan qo'zg'atuvchidir. So'nggi yillarda zika va G'arbiy Nil virusi kabi rivojlanayotgan viruslar keltirib chiqaradigan ensefalit holatlari ham ko'payib, doimiy tadqiqotlar va kuzatuvlarga ehtiyoj borligini ta'kidladi.

Bolalardagi ensefalit belgilari bolaning yoshiga va infeksiyaning kechishiga qarab farq qilishi mumkin. Chaqaloqlar va yosh bolalarda alomatlar o'ziga xos bo'lmagan bo'lishi mumkin, masalan, asabiylashish, yomon ovqatlanish va letargiya. Bola o'sib ulg'aygan sayin, ular bosh og'rig'i, qusish va duduqlanish kabi o'ziga xos alomatlarga duch kelishlari mumkin. Og'ir holatlarda ensefalit doimiy nevrologik shikastlanishga, shu jumladan kognitiv buzilishlarga va xulq-atvor o'zgarishiga olib kelishi mumkin. Bu bolaning hayot sifatiga sezilarli ta'sir ko'rsatishi va uzoq muddatli g'amxo'rlik va yordamni talab qilishi mumkin.

Bolalarda ensefalit tashxisi qiyin qo'yiladi, chunki alomatlar boshqa kasalliklariga o'xshash bo'lishi mumkin. To'g'ri tashxis qo'yish uchun to'liq tibbiy tarix, fizik tekshiruv va laboratoriya tekshiruvlari zarur. MRI va MRT kabi tasvirlash texnikasi ham miyaning har qanday anomaliyalarini aniqlashda foydali bo'ladi. Ba'zi hollarda orqa miya suyuqligini infektsiya yoki yallig'lanish belgilarini tahlil qilish uchun lumbar punksiya kerak bo'lishi mumkin.

Bolalarda ensefalitni davolash uning qanday kechayotganligiga va darajasiga bog'liq. Virusli ensefalitda virus ta'sirini kamaytirish va miyaga ko'proq zarar etkazmaslik uchun antiviral preparatlar buyurilishi mumkin. Antibiotiklar bakterial ensefalitni davolash uchun, antifungal dorilar esa zamburug'li infektsiyalari uchun ishlatiladi. Ba'zi hollarda vena ichiga suyuqlik yuborish kabi qo'llab-quvvatlovchi yordam ham zarur bo'lishi mumkin. Erta tashxis qo'yish va tezkor davolanish natijalarni yaxshilash va uzoq muddatli asoratlar xavfini kamaytirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Bolalarda ensefalitning oldini olish-bu individual va jamoaviy harakatlarini o'z ichiga olgan ko'p qirrali yondashuv. Qizamiq, parotit va meningit kabi keng tarqalgan virusli va bakterial infektsiyalarga qarshi emlash ensefalit xavfini sezilarli darajada kamaytirishi mumkin. Qo'l yuvish va kasal odamlar bilan aloqa qilmaslik kabi yaxshi gigiena qoidalari ham infektsiyalar tarqalishining oldini olishga yordam beradi. Chivin yuqadigan viruslar keng tarqalgan joylarda hasharotlarga qarshi vositalardan foydalanish va himoya kiyimlarini kiyish kabi choralar infektsiya xavfini kamaytirishga yordam beradi.

Jismoniy ta'sirdan tashqari, bolalardagi ensefalit ham bolaga, ham ularning oilasiga sezilarli hissiy va psixologik ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ensefalitni boshdan kechirgan bolalar kognitiv va xulq-atvor o'zgarishlari bilan kurashishlari mumkin, bu ularning akademik ko'rsatkichlari va ijtimoiy o'zaro ta'siriga ta'sir qilishi mumkin. Shuningdek, ular kasallik natijasida tashvish, depressiya va travmadan keyingi stress buzilishini boshdan kechirishlari mumkin. Shu sababli, bolalar va ularning oilalariga ensefalitning uzoq muddatli ta'sirini engishga yordam berish uchun har tomonlama qo'llab-quvvatlash va reabilitatsiya xizmatlarini ko'rsatish juda muhimdir.

Xulosa : bolalardagi ensefalit murakkab va jiddiy holat bo'lib, tezkor tashxis qo'yish, davolash va oldini olish strategiyasini talab qiladi. Ushbu kasallikning bolalar va ularning oilalariga yuki katta bo'lib, uning sabablari, xavf omillari va uzoq muddatli ta'sirini yaxshiroq tushunish uchun tadqiqot ishlarini davom ettirish juda muhimdir. Emlash dasturlari va gigiena amaliyoti bo'yicha ta'lim kabi sog'liqni saqlash tashabbuslari bolalarda ensefalit bilan kasallanishni

